

Zápisnica z rokovania Komisie ESFRI FMEZ zo dňa 20.02.2025

Rokovanie realizované online cez MS Teams

Rokovanie Komisie viedol predseda komisie Pavol Sovák

V úvode rokovania predseda zhrnul hlavné aktivity od konania vedeckej školy SFEL2024, na ktorej sa zúčastnila väčšina členov Komisie. Hlavnou aktivitou bola príprava projektu zriadenia Národného kontaktného bodu XFEL na UPJŠ (NCP XFEL).

Predseda komisie zhrnul pôsobnosť Komisie a informoval aktuálnom zložení komisie:

„Komisia pre koordináciu aktivít SR vo výskumných infraštruktúrach ESFRI v oblasti fyzikálnych vied, materiálových vied a energetické zariadenia“, (ďalej len Komisia ESFRI FMEZ) je poradným orgánom ministra pre koordináciu aktivít a zabezpečenie úloh vyplývajúcich z členstva SR vo vybraných európskych výskumných infraštruktúrach zaradených do prioritných projektov ESFRI Roadmap. K týmto výskumným infraštruktúram patria: European XFEL (X-ray Free Electron Laser) GmbH v Hamburgu, ILL (Institute Laue Langevin) v Grenobli, LHC (Large Hadron Collider) v Cerné, ELI Beamlines (Extreme Light Infrastructure) Praha, EST (EU Solar Telescope) na Kanárskych ostrovoch, zdroje synchrotrónového žiarenia (bez zmluvného vzťahu so SR) ako DESY Hamburg, ESRF Grenoble, Solaris Krakow, Diamond Light Source in UK, Alba Synchrotron Barcelona, Spring 8 in Japan, Argonne National Lab. in USA.....

Zloženie komisie:

1. prof. RNDr. Pavol Sovák, CSc. (predseda komisie), UPJŠ Košice – pavol.sovak@upjs.sk
2. doc. Ing. Karel Saksl, DrSc., FMMR TUKE, Košice – karel.saksl@tuke.sk
3. RNDr. Nad'a Mrk'ývková, PhD., FÚ SAV, Bratislava – nada.mrkvykova@savba.sk
4. Dr. Rer. Nat. Peter Šiffalovič, DrSc., FÚ SAV, Bratislava – peter.siffalovic@savba.sk
5. Mgr. Martin Venhart, PhD., FÚ SAV, Bratislava – martin.venhart@cern.ch
6. Ing. Ladislav Vargovčík, PhD., SJF TUKE, Košice – ladislav.vargovcik@tuke.sk
7. Mgr. Norbert Kučerka, PhD. FarmF UK Bratislava – kucerka@fpharm.uniba.sk
8. Prof.RNDr. Daniela Uhríková, PhD., FarmF UK Bratislava – uhrikova@fpharm.uniba.sk
9. prof. Ing. František Uherek, PhD., FEI STU, Bratislava – frantisek.uherek@stuba.sk
10. RNDr. Dušan Chorvát, PhD., MLC CVTI SR, Bratislava – dušan.chorvat@ilc.sk
11. doc. Ing. Jozef Kožíšek, CSc. FCHPCH STU, Bratislava – jozef.kozisek@stuba.sk
12. RNDr. Imrich Barák, DrSc., UMB SAV, Bratislava – imrich.barak@savba.sk
13. RNDr. Jozef Bednarcík, PhD., UPJŠ, Košice – jozef.bednarcik@upjs.sk
14. Doc. RNDr. Jozef Uličný, PhD., UPJŠ Košice – jozef.ulicny@upjs.sk
15. Mgr. Lukáš Demovič, PhD., CSČ SAV, Bratislava – lukas.demovic@savba.sk
16. Mgr. Peter Gömöry, PhD, AÚ SAV Stará Lesná - gomory@ta3.sk
17. Rokovania sa zúčastňuje vedúci OVI SVV - PhDr.Tomáš Michálek, tomas.michale@kinedu.sk a štátny radca Mgr.Simona Foltýnová simona.foltynova@minedu.sk

Uznesenie 1:

Komisia považuje za prioritný cieľ svojho pôsobenia obnovenie zmluvného členstva SR v ESRF Grenoble.

Uznesenie 2:

Komisia nemá námietky voči rozšíreniu jej pôsobnosti o aktivity infraštruktúry PRACE, ak sa tak rozhodnú členovia platformy užívateľov v SR.

Program Rokovania:

1. Informácia o zriadení Národného kontaktného bodu XFEL na UPJŠ (NCP XFEL), jeho pôsobnosť a spôsob čerpania financií
2. Schválenie návrhu predsedu Komisie na Vedenie a Radu NCPXFEL
3. Plánované aktivity z pohľadu členov komisie
4. Rôzne

Prítomí:

Pavol Sovák, Karel Saksl, Peter Šiffalovič, Ladislav Vargovčík, Norbert Kučerka, Daniela Uhríková, Dušan Chorvát, Jozef Kožíšek, Imrich Barák, Jozef Bednarčík, Jozef Uličný, Peter Gömöry, Tomáš Michálek,

Ospravedlnení: Nad'a Mrkývková, Martin Venhart, František Uherek, Lukáš Demovič,

Ad 1:

K predmetnému bodu rokovania bol predsedom komisie vopred predložený podkladový materiál. Najdôležitejšie pasáže podkladového materiálu sú uvedené v Prílohe č. 1 tejto zápisnice. Po rozsiahlej diskusii v ktorej odznela jednoznačná podpora zriadenia NCP. Členovia komisie ocenili a podporili informáciu vedúceho OVI o zámere MŠVVaM SR kreovať aj ďalšie NCP na základe modelu vypracovaného Komisiou ESFRI FMTEZ a etablovaného na UPJŠ. V tejto fáze predstavitelia všetkých infraštruktúr v pôsobnosti Komisie, s výnimkou LHC, podporujú jednotnú podporu zastrešenú NCP na UPJŠ.

Uznesenie č. 3:

Komisia ESFRI berie na vedomie:

- a. ciele a poslanie NCP XFEL
- b. organizačnú štruktúru NCP XFEL
- c. model finančného zabezpečenia NCP XFEL
- d. informáciu o stave prípravy webovej stránky NCP XFEL

Uznesenie č. 4:

Komisia, na základe postojov reprezentantov jednotlivých VI podporuje, aby NCP bol kontaktným bodom pre aktivity užívateľov: XFEL, ILL, ELI, EST, ELI, SZ,. Odporúča

pozmeniť názov pre projektové pracovisko PF UPJŠ na „NCP XFEL & ERI“ Národný kontaktný bod XFEL a európskych výskumných infraštruktúr.

Ad 2

Predseda komisie predložil návrh na zloženie orgánov NCP XFEL & ERI:

Vedúci NCP:

prof. RNDr. Pavol Sovák, CSc., UPJŠ, Prírodovedecká fakulta, Katedra fyziky kondenzovaných látok, Park Angelinum 9, 041 54 Košice.

Email: pavol.[sovak@upjs.sk](mailto:pavol.sovak@upjs.sk)

Vedenie NCP:

Pavol Sovák, PF UPJŠ v Košiciach

Karel Saksl, FMMR TUKE, Košice

Imrich Barák, UMB SAV Bratislava

Rada NCP:

1. Pavol Sovák, PF UPJŠ v Košiciach, predseda
2. Karel Saksl, FMMR TUKE, Košice, XFEL
3. Imrich Barák, UMB SAV Bratislava, SFX/SPB XFEL
4. Norbert Kučerka, FarmF UK, Bratislava, zástupca platformy ILL
5. Nad'a Mrk'ývková, FÚ SAV, Bratislava, zástupca ESUO
6. Dušan Chorvát, MLC STU, Bratislava, ELI
7. Peter Gömöry, AU SAV, EST

Uznesenie č. 5

Komisia schvaľuje zastúpenie členov Komisie v orgánoch NCP XFEL.

Uznesenie č. 6

Komisia ESFRI FMEZ odporúča podpís memoranda medzi UPJŠ a MŠVVaM SR o spolupráci na finančné zabezpečenie NCP XFEL & ERI a tým aj VI v pôsobnosti Komisie ESFRI FMEZ. Žiada vedúceho OVI SVV o súčinnosť a podporu vedúcu k podpisu MOU.

Ad 3

Uznesenie 7:

Komisia ESFRI FMEZ berie na vedomie informáciu o stave aktivít ERI: platformy ILL, ELI a EST reprezentantmi týchto ERI Norbertom Kučerkom, Dušanom Chorvátom a Petrom Gömörym.

Ad 4.

Uznesenie č. 8:

Komisia ESFRI FMEZ na základe prioritných aktivít a návrhov členov komisie:

1. súhlasí s finančnou podporu SK-UK Imaging Event vo výške 5 k€ + cestovné pre členov Komisie Karla Sakla, a Jozefa Uličného., Ing. Petra Szeleša, Mgr. Daniela Moška z UPJŠ.
2. podporuje ako vedeckú aktivitu v r. 2025 organizáciu satelitného mítingu „Magnetic Materials in the Light of Photons, Neutrons and FELs v rámci konania 18. Českej a Slovenskej konferencie o magnetizme CSMAG'25 vo Vysokých Tatrách (7.7.-11.7.2025). Súhlasí s finančnou podporou 20 k€ na organizáciu Satellit meetingu (náklady na pozvaných hostí a doktorandov) a na zborník (5 k€) v IEE Trans. Magn.
3. Komisia berie na vedomie informáciu o stave prípravy rámcovej zmluvy o spolupráci medzi E-XFEL GmbH a UPJŠ Košice. Táto rámcová zmluva môže otvoriť spoluprácu aj s inými subjektami v SR. Súhlasí s úhradou cestovných nákladov delegácie UPJŠ v Hamburgu.
4. Komisia podporuje návrh predsedu zorganizovať workshop zástupcov ILO ERI s priemyselnými partnermi zo SR v jesennom termíne.
5. Predseda Komisie žiada členov Komisie o upresnenie zahraničných ciest na schválenie vedením NCP v r. 2025. Zúčtovanie ciest je prioritne možné formou refundácie vysielajúcej organizácie adresovanej NCP na UPJŠ.
6. Komisia berie na vedomie informáciu o výzve Platformy ILL na PhD pozície. Výzva bude spropagovaná na webovej stránke NCP.
7. Komisia berie na vedomie informáciu o ELI Summer School 25.-29.8. 2025 v Dolních Břežanoch, info bude zverejnené na webe NCP.
8. Komisia súhlasí s účasťou členov Komisie na zasadnutí ELI v Szegede (16-17.6.2025) k účasti SR v ELI.
9. Komisia berie na vedomie termíny zasadnutí E-XFEL Councilu (26.-27.6.2025, 20.-21.11.2025) AFC XFEL (8.-9.5.2025, 7.-8.10.2025) a súhlasí s refundáciou cestovných nákladov pre SK delegátov.

Príloha 1.

Cieľ a poslanie NCP XFEL & ERI na UPJŠ

1. Cieľom NCP je čo najlepšie využiť významné európske výskumné infraštruktúry (ďalej len ERI) vedcami zo SR za účelom realizácie experimentov svetového formátu. Napr. vďaka akcionárskej účasti SR v European XFEL GmbH v Hamburgu majú možnosť slovenské výskumné tímy využívať jednotlivé pracovné stanice na realizáciu experimentov a slovenské firmy sa môžu stať dodávateľmi high-tech technológií pre XFEL. Obdobne je možné zefektívniť prístup slovenských vedcov a firiem aj do iných európskych výskumných infraštruktúr v pôsobnosti Komisie ESFRI FMEZ.
2. Úlohy NCP:
 - a. podporné aktivity na maximalizáciu benefitu vkladu SR do European XFEL v definovaných oblastiach, a iných ERI v pôsobnosti Komisie ESFRI FMEZ
 - b. zvýšenie kvality základného i aplikovaného výskumu v SR v European XFEL definovaných prioritách, a iných ERI v pôsobnosti Komisie ESFRI FMEZ
 - c. zvýšenie miery zapojenia slovenských výskumných skupín do medzinárodných konzorcií a spoločných výskumných projektov s participáciou European XFEL a partnerov, a participáciou iných ERI v pôsobnosti Komisie ESFRI FMEZ
 - d. zlepšenie zapojenia priemyslu SR do špičkového výskumu a vývoja ako dodávateľa spoluriešiteľa vývojových prác,
 - e. zlepšenie povedomia odbornej aj laickej verejnosti o European XFEL a do iných ERI v pôsobnosti Komisie ESFRI FMEZ
 - f. príprava novej generácie odborníkov v tejto oblasti cestou cielenej prípravy, modifikácie študijných programov aj mimokurikulárnych aktivít,
 - g. podpora zvyšovania úspešnosti podávaných projektov k udeleniu meracieho času v kompetitívnom prostredí ERA – európskeho výskumného priestoru,
 - h. vytváranie finančných schém na realizáciu experimentov a podpora účasti na kľúčových odborných podujatiach k problematike FEL a iných ERI v pôsobnosti Komisie ESFRI FMEZ
 - i. vytváranie finančných schém na zabezpečenie špecifických služieb (výroba vzoriek, servisov, kalibračných objektov resp. iných nákladových položiek priamo nefinancovateľných z domácich grantových agentúr kvôli limitom použiteľnosti na dlhodobu preddefinované, ale iba krátkodobé úzko fokusované ciele projektu),
 - j. podpora pri písaní projektov - interná oponentúra/poradenstvo, IP kancelária, konzultácie, PR aktivity, správa webovej stránky, hľadanie partnerov v SR i mimo SR.

Projekt zriadenia NCP XFEL & ERI na UPJŠ: Podporené MŠVVaM SR dodatkom č.9 k zmluve č.0011/2024: Financovanie výskumných infraštruktúr ESFRI 2024 v rámci opatrenia č. 1.3.4.2 NSVVI

Organizačná štruktúra NCP XFEL & ERI

1. Národný kontaktný bod NCP XFEL v štruktúre UPJŠ je etablovaný ako projektové pracovisko na dekanáte Prírodovedeckej fakulty UPJŠ. Sídлом NCP XFEL sú vyčlenené priestory na UFV na Park Angeline (kancelária vedúceho NCP XFEL) a v objekte CIRA na Park Angeline 19.
2. Na čele NCP XFEL je **vedúci NCP**. Vedúcim NCP je zamestnanec UPJŠ, ktorý je delegátom SR v Eu-XFEL Council, alebo v inom poradnom orgáne E-XFEL, resp. zamestnanec UPJŠ, ktorý aktívne vedecky spolupracuje s XFEL.
3. V prípade ukončenia pôsobenia vedúceho NCP v Eu-XFEL Council resp. ukončenia aktivít podľa ods. 2. tohto čl., vymenuje dekan nového vedúceho kancelárie s ohľadom na ustanovenia ods. 2 tohto čl.
4. **Vedenie NCP** tvoria vedúci a jeho dvaja zástupcovia, ktorí sú zamestnancami spolupracujúcich inštitúcií, spravidla v Košiciach a Bratislave. Členovia vedenia sú odmeňovaní spravidla na základe dohody o vykonaní práce.
5. Poradným orgánom vedenia je **Rada NCP**. Má minimálne 5 členov. Tvoria ju zástupcovia každej infraštruktúry (po 1 zástupcovi), ktorá je predmetom náplne činnosti Komisie pre ESFRI projekty (Čl.1 ods. 3). Hlavným cieľom Rady NCP je prepájať aktivity tejto Komisie ESFRI FMEZ s aktivitami NCP.
6. Členov vedenia kancelárie ako aj členov Rady NCP menuje a odvoláva dekan Prírodovedeckej fakulty na návrh vedúceho NCP XFEL. Funkčné obdobie vedenia kancelárie a Rady NCP sú spravidla 3 roky a je možné túto pozíciu zastávať opakovane.
7. UPJŠ a Prírodovedecká fakulta vytvoria podmienky pre činnosť NCP.
8. Administratívni zamestnanci poverení agendou NCP sú podriadení tajomníčke PF.

Finančné zabezpečenie účasti SR v E-XFEL, ďalších ERI a činnosti NCP XFEL & ERI

1. Finančný model zabezpečenia účasti SR v E-XFEL GmbH, MVC a aktivít NCP XFEL:
 - a) Ročný akcionársky vklad do ERI, kde je zmluvný partner SR (European XFEL GmbH, LHC CERN, ELI, EST) na prevádzku infraštruktúry bude hradiť MŠVVaM SR (zabezpečuje Oddelenie výskumných infraštruktúr na Sekcii výskumu a vývoja), vklad do ILL, na základe platnej zmluvy, zabezpečuje OVI SVV úpravou dotácie na Univerzite Komenského.
 - b) Univerzite - UPJŠ v Košiciach ako sídlu NCP XFEL - bude zo strany MŠ VVaM SR poskytnutá každoročne účelovo viazaná dotácia na činnosť NCP XFEL na základe memoranda o spolupráci.
 - c) V prípade kapitálovej dotácie na infraštruktúru podporujúcu aktivity užívateľov XFEL sa realizuje jej nákup s súladom s projektom na kapitálové prostriedky.
- 2) Nákladová štruktúra NCP XFEL:
 - a) personálne zabezpečenie pre:
 - i) administratívu (spravuje administráciu ciest členov NCP a členov Komisie ESFRI FMEZ,
 - ii) správcu webovej stránky NCP,
 - iii) členov Rady NCP XFEL,

- iv) personálne náklady pre pozície potrebné k zabezpečeniu úloh podľa čl. 3. ods. 2 (napr. projektový manažment, finančný manažment, manažment publicity, spolupráca s ILO XFEL (Industry Liason Officer) na základe návrhu vedúceho NCP XFEL,
 - b) domáce a zahraničné cestovné: pre delegátov XFEL Councilu, AFC XFEL, zástupcov SR v konzorciách (SFX/SPB a XBI) a pod., náklady na cesty za účelom sieťovania a projektovej činnosti, kontakt s pracoviskami na E-XFEL, účasť na výročných Eu - XFEL User Meeting-och či iných ERI,
 - c) vedecké aktivity: náklady na špecifické workshopy organizované v zahraničí alebo v SR pre efektívnejšie kreovanie komunity užívateľov, vedecké školy pre doktorandov a mladých vedeckých pracovníkov ako SFEL a pod., krátkodobé stáže študentov a vedeckých pracovníkov v E-XFEL a ďalších ERI v pôsobnosti Komisie ESFRI FMEZ.
 - d) aktivity v oblasti PR, propagačné materiály,
 - e) materiálové zabezpečenie činnosti NCP,
 - f) materiálne vybavenie NCP potrebnými IT nástrojmi, nábytkom...
 - g) občerstvenie pre zasadnutia Komisie, vedenia a Rady NCP,
 - h) iné položky schválené vedením NCP
2. Ročný rozpočet pre NCP vypracuje vedenie NCP v spolupráci s Radou NCP na prerokovanie a schválenie Komisiou ESFRI. Vedúci NCP následne rozpočet predloží Oddeleniu výskumných infraštruktúr, Sekcia vedy a výskumu na MŠVVaM SR za účelom úpravy dotačnej zmluvy pre UPJŠ.
3. Financovanie personálnych nákladov sa realizuje:
- a. Pracovnou zmluvou na ustanovený pracovný čas na UPJŠ na základe návrhu vedúceho NCP.
 - b. Dohody o vykonaní práce so zamestnancami UPJŠ i spolupracujúcich inštitúcií, podľa zoznamu schváleného vedením NCP XFEL.
 - c. Refundáciou personálnych nákladov zamestnancov spolupracujúcich inštitúcií na základe súhlasu vedenia NCP XFEL.
4. Financovanie domácich a zahraničných ciest sa realizuje:
- a. Na základe vyslania pracovníka a jeho cestovného príkazu vystaveného Kanceláriou NCP a Dohody o vykonanej činnosti pre NCP.
 - b. Refundáciou nákladov spolupracujúcej inštitúcie, ktorá vyšle pracovníka na cestu po predchádzajúcom schválení žiadosti o vycestovanie pracovníka vedením NCP.